

DOI: 10.7311/tid.12.2019.18

Waldemar Czachur (Warszawa)

Lingwistyka mediów a dyskurs telewizyjny

Media linguistics and television discourse

Iwona Loewe (2018): *Dyskurs telewizyjny w świetle lingwistyki mediów*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 191 ss.

Celem pracy Iwony Loewe jest całościowa lingwistyczna refleksja nad telewizją jako zjawiskiem kultury. Jak podaje sama Autorka, jej ambicją jest dyskusja nad tym, czym dla współczesnego człowieka jest telewizja na tle szeroko pojętej mediosfery, ujęta w perspektywie lingwistyki mediów i lingwistyki dyskursu.

Książka składa się z sześciu rozdziałów, w których Iwona Loewe prezentuje stan badań nad językiem telewizji (rozdział 1), statusem dyskursu telewizyjnego (rozdział 2), telewizji programowej (rozdział 3) oraz telewizji strumieniowej (rozdział 4), aby w rozdziale 5 skupić się na specyfice tekstu multimodalnego oraz metodach jego analizy, a w ostatnim rozdziale zarysować autorski program badawczy, jakim jest lingwistyka obrazu.

Monografia katowickiej Badaczki jest dojrzałym, osadzonym w poststrukturalistycznym myśleniu o języku i językoznawstwie dziełem; dziełem metodologicznie odważnym i metodycznie inspirującym; dziełem, które z jednej strony syntetyzuje europejskie myślenie o dyskursie telewizyjnym, a z drugiej strony mocno osadza go w badaniach lingwistycznych. Tym samym Iwona Loewe poszerza perspektywy badawcze przede wszystkim lingwistyki mediów i lingwistyki dyskursu, dla wielu ciągle nowych paradygmatów badawczych, oraz udowadnia, że współczesna lingwistyka, by zachować swoją poznawczą atrakcyjność i społeczną przydatność, musi uwzględniać w swoich analizach społeczno-kulturowe formy aktywności ludzkiej związanej z telewizją publiczną.

Iwona Loewe definiuje kluczowe dla jej wywodu naukowego pojęcie *dyskursu telewizyjnego* przez pryzmat parametrów, takich jak parametr ideacyjny, normatywny, interakcyjny, podmiotowy, spacialny i chronemiczny, zakotwicząc

je w interdyscyplinarnym i postmodernistyczno-semiotycznym paradygmacie. W ten sposób uwypukla i niuansuje lingwistyczne spojrzenia na dyskurs telewizyjny, wskazując z jednej strony na liczne i odmienne perspektywy oglądu interesującego ją dyskursu, a z drugiej strony na konieczność jego ujęcia holistycznego, które w dalszej refleksji lingwistycznej umożliwi rozpoznanie, jakie praktyki dyskursywne i jakie teksty multimodalne oraz w jaki sposób ten dyskurs współtworzą. Posłużenie się kategorią centrum i peryferii jest kolejnym aspektem poststrukturalistycznego myślenia o sposobie projektowania lingwistycznego warsztatu badawczego. Poststrukturalistyczne podejście do analizy lingwistycznej oznacza w przypadku pracy Iwony Loewe stopniowe prowadzenie czytelnika od momentu szerokiego spojrzenia na swój przedmiot badań, przez etap wydzielenia konkretnych, specyficznych dla dyskursu telewizyjnego przestrzeni działań praktyk telewizji programowej i strumieniowej, aż po clou lingwistycznej refleksji. Autorka, opisując dyskurs telewizyjny, ani przez chwilę nie przestaje być badaczką-lingwistką i ani przez chwilę nie rozmywa lingwistycznego statusu swojego przedmiotu badań. Wychodząc od całościowego spojrzenia, w umiejętny i przekonujący sposób pokazuje, jaki jest teoretyczny i metodologiczny wkład mediolingwistyki i dyskursologii lingwistycznej w analizę dyskursu telewizyjnego oraz na ile istotne są dla mediolingwistyki kategorie z zakresu stylistyki, genologii lingwistycznej, lingwistyki tekstu czy etnolingwistyki. Kluczowa dla dalszego rozwoju mediolingwistyki jest refleksja nad istotą tekstu multimodalnego, którą katowicka Badaczka wyprowadza w znacznej mierze z wcześniejszej debaty na temat gatunków medialnych i ich hybrydowych postaci: telewizji programowej i strumieniowej. Zwraca przy tym uwagę na takie aspekty, jak audiowizualność i jej różne formy manifestowania się oraz migracje gatunkowe, a dyskutując kwestię multimodalności, uwzględnia najnowszą literaturę polsko-, niemiecko- i anglojęzyczną z zakresu analizy dyskursu, analizy semiologicznej i medialnych obrazów świata. Ta część pracy, w której Autorka rozprawia się z pojęciem tekstu multimodalnego, metodami jego analizy i dalszymi problemami badawczymi, stanowi mocny fundament do dalszego rozwoju mediolingwistyki, nie tylko polonistycznej. Kolejnym novum metodologicznym, jakie proponuje katowicka mediolingwistka, jest analiza kolorów w dyskursie telewizyjnym, osadzona w nowym paradygmacie, który nazywa – za Klemmem i Stöcklem – lingwistyką obrazu. Decydując się na ten krok, tzn. dyskutując o metodologicznych i teoretycznych podstawach lingwistyki obrazu, Autorka poszerza spektrum lingwistycznych penetracji o kolejny wymiar semiotyczny, który we współpracy z tekstem tworzy istotny element w dynamicznym, kulturowo uwarunkowanym i medialnie współkształtowanym procesie semiozy we współczesnej kulturze audiowizualnej.

Iwona Loewe zaprezentowała książkę, która syntetyzuje obecny dorobek mediolingwistyki, proponuje metody badawcze i projektuje nowe, kolejne pola

mediolingwistycznych penetracji, a jednocześnie pod wieloma względami przełamuje pewien stereotyp lingwistycznej analizy mediów. Jej autorska propozycja pokazuje, że współczesna lingwistyka mediów, co również postulował Bogusław Skowronek w swojej pionierskiej monografii *Mediolingwistyka. Wprowadzenie* (2013), nie powinna i wręcz nie może ograniczać się do analizy stylów mówienia (język w mediach czy język mediów) w określonej domenie, tutaj w telewizji, oraz że współczesna lingwistyka oferuje znacznie więcej metodycznych możliwości, których potencjał wydobyć można, patrząc na przedmiot badań holistycznie, a w projektowaniu procedury badawczej posługując się zasadą metodycznego eklektyzmu i triangulacji. W tym sensie praca Iwony Loewe jest godnym naśladowania wzorem.

Literatura

- Antos Gerd, Opiłowski Roman (2015): W drodze do lingwistyki obrazu. Kierunki rozwoju nowej subdyscypliny lingwistycznej z perspektywy polsko-niemieckiej. *tekst i dyskurs – text und diskurs* 8, 11-36.
- Klemm Michael, Stöckl Hartmut (2015): Lingwistyka obrazu – umiejscowienie dyscypliny, przegląd, dezyderaty badawcze. W: Opiłowski Roman, Jarosz Józef, Staniewski Przemysław (red.): *Lingwistyka mediów. Antologia tłumaczeń*. Wrocław, Dresden, 45-56.
- Skowronek Bogusław (2013): *Mediolingwistyka. Wprowadzenie*. Kraków.

dr hab. Waldemar Czachur, prof. ucz.
Uniwersytet Warszawski
Instytut Germanistyki
ul. Dobra 55, 00-311 Warszawa
e-mail: waldemar.czachur@uw.edu.pl
ORCID: 0000-0002-8343-4765